

Cyklistický výjazd

za spoznávaním hradov a zámkov Zemplínskej stolice

Druhý výjazd

Realizoval: Cykloturistický klub LEŠŤAN

Účasť členov klubu: MVDr. Michal Ondovčík

Termín výjazdu: 22.-23.4.2012

Trasa presunu:

- Košice-Svinica-Košický Klečenov-Dargov (**Braničevský hrad-Parustan-návšteva hradu z prvého výjazdu**)--Sečovce-Ruskov-Trebišov-Zemplínske Hradište-(po potoku Trnávka)- Hraň-Kožuchov – **prvý deň akcie**
- Kožuchov - Novosad-Zemplínske Jastrabie - Cejkov (**hrad**) - Zemplín (**hrad**) - Borša (**hrad**) – Somotor - Svätá Mária - Zatin (**hrad**) - Krášovský Chlmec (**hrad**) – Svätuše – Somotor - Veľký Kamenec (**hrad**) - Streda nad Bodrogom (**hrad**) – **druhý deň akcie**

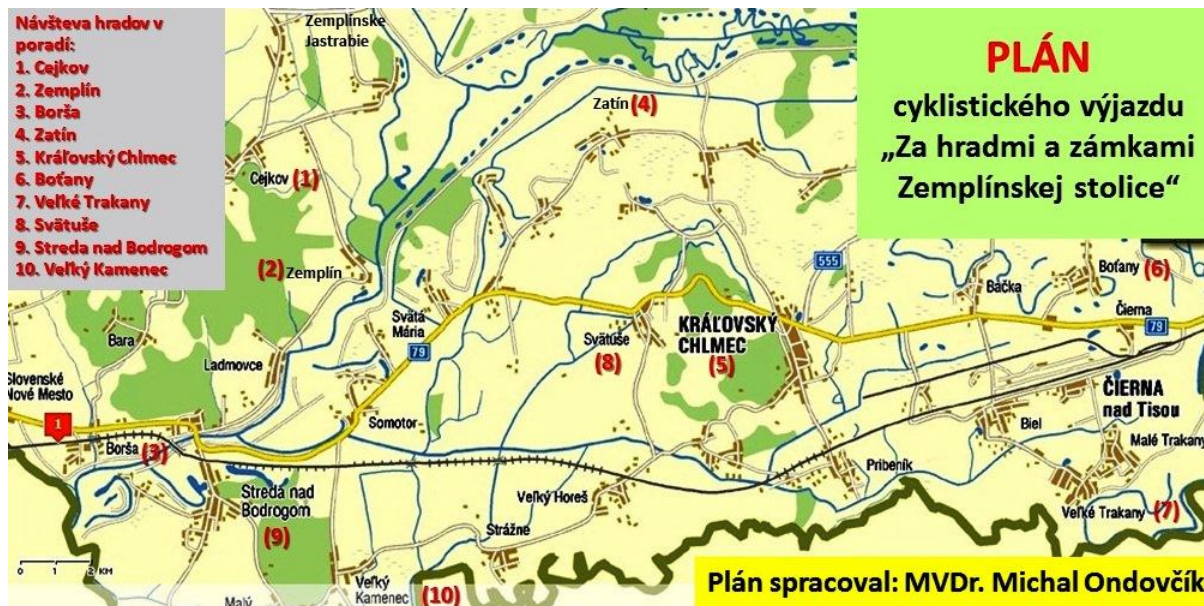
Dĺžka presunu:

22.4.2012 - **90 km**,

23.4.2012 – **106 km**,

Materiál, ktorý bol použitý k spracovaniu prezentácie:

- text a mapa – www.hrady.sk
- fotografie – MVDr. Michal Ondovčík.

Počas druhého výjazdu za hradmi a zámkami Zemplínskej stolice som navštívil Braničevský hrad (hrad Parustan).

Braničevský hrad, hrad (ruina)

castrum Purustyan

Zrúcaniny hradu, ktorý bol postavený v prvej polovici 13. storočia a zbúraný po roku 1317.

Na severozápad od obce, 469 m.n.m.

Hrad bol postavený na severozápad od dediny Bačkov. Nie je známy presný čas výstavby hradu, predpokladá sa však, že to bolo v prvej polovici 13. storočia. Bol to kráľovský majetok a spravovali ho tzv. hraničiari - spiculatores, ktorý podliehali priamo kráľovi. V dejinách Uhorska zohral dôležitú úlohu po vymretí Arpádovcov v roku 1301 a následnej voľbe Karola Róberta za uhorského kráľa. Zemplínska šľachta vrátane pánov Braničeva sa postavila na jeho stranu v boji proti Matúšovi Čákovi a abovským Omodejovcom. Keďže však Karol Róbert neplnil dané sľuby, zemplínski zemepáni sa vzbúрили na čele s Petrom Pečeňom, zemepánom Humenného. Boj medzi nimi a vojskom Karola Róberta sa odohral práve pod Braničevským hradom. Panovníkovi sa podarilo vzburu potlačiť a jej účastníkov potrestať.

Hrad bol zničený pravdepodobne pri tomto boji. Namiesto neho noví páni bačkovského panstva postavili nový hrad Bačkov priamo v obci. Pôvodný hrad zmizol pod nánosom zeme v hustom lesnom poraste.

Cejkov, hrad (zaniknutý)

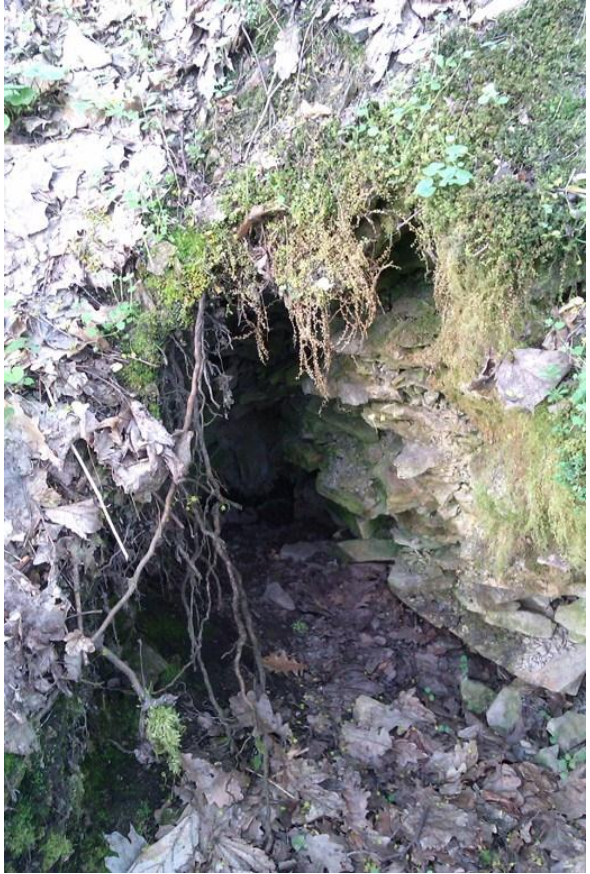
Cejkovský hrad; 1349 castrum Ceke, Czeke

Zaniknutý hrad postavený v 13. storočí, na prelome 14. a 15. storočia zbúraný. V 15. storočí bol opäť obnovený a v roku 1673 zničený.

Na kuželovitom vrchu nad obcou Cejkov, 214,6 m.n.m.

Hrad bol postavený v 13. storočí po tatárskom vpáde. Aj keď patril medzi menšie hrady, bol obkolesený vysokým valom. Zbúraný bol na prelome 14. a 15. storočia. Obnovený bol v roku 1407 Teodorom Soósom a Matejom Kelecsénym, ktorým to povolil kráľ Žigmund. V tom istom storočí sa dostal načas a do rúk bratříkov a po potlačení bratrického hnutia mal byť zbúraný. Nestalo sa tak a podľa správ hrad ešte v roku 1478 stál. Skaze ale neušiel. V roku 1673 ho zničili cisárske vojsko, po tom ako sa dokázalo, že jeho majiteľ sa zúčastnil Vesselényiho sprisahania. V súčasnosti možno vidieť na mieste hradu stopy po murive.

Zemplínský hrad, hrad (zaniknutý)

Zemplín; 1214 Zemplyn, 1233 castrum de Zemplyen; maď. Zemplén

Zaniknutý hrad postavený v 12. storočí na mieste staršieho hradiska, zničený v 17. storočí. V súčasnosti stoja na jeho mieste dva kostoly.

Pri sútoku Laborca a Ondavy.

Hrad vznikol na prelome 11. a 12. storočia postupným opevňováním pôvodného hradiska. Súčasne s opevnením bola postavená aj kamenná administratívna budova a asi aj menší kostol. Najstaršia zmienka o existencii murovaného hradu je z roku 1214, kedy tu sídlil "comes curialis de Zemlun", teda zástupca župana. V tom čase sídlil župan na hrade Patak v Sárospataku. V 12. a začiatkom 13. storočia bol zemplínsky hrad iba jedným z provinciálnych hradov. Sídлом župy sa stal až uprostred 13. storočia, keď sa ukázala potreba umiestniť sídlo župy v jej centre.

Podľa údajov z roku 1232 bol na hrade kostol zasvätený sv. Jurajovi, ochrancovi opevnených sídiel a strážnych miest. Ale ani archeologickým výskumom sa nepodarilo objaviť základy kostola ani hradnej budovy. Odkrylo sa len niekoľko častí múrov. O obraze hradu vieme veľmi málo. V správe z roku 1873 sa uvádza, že rok predtým rozobrali kvôli stavbe veže kostola asi 15 metrov vysokú ruinu hradnej veže, ktorá vtedy ešte stála. Hrad zrejme zodpovedal bežným typom hradov stavaných v 12.-13. storočí. Je pravdepodobné, že počas svojej existencie prešiel viacerými stavebnými úpravami. K pôvodnému kostolu postavenému v románskom slohu patrili aj cintorín. V 13. storočí bol zemplínsky hrad pravdepodobne sídlom arcidiakonátu, súdiac podľa listiny, ktorá spomína arcidiakona Petra zo Zemplína. Funkcia hradu a župného sídla postupne upadala a úrady i hospodársky život sa prenášali do okolitých miest. Hrad bol v 17. storočí vypálený a zrejme už nebol obnovovaný.

Borša, hrad (prestavaný na inú stavbu)

Kamenný vodný hrad, ktorý dal po tatárskom vpáde postaviť Belo IV. Jeho osudy nie sú dostatočne známe. Vie sa len, že hrad bol v držbe viacerých rodov (Perínovci, Polónyovci, Lórantffyovci, Rákocziovci a iní). Na prelome 16. a 17. storočia bol na jeho mieste postavený tzv. "hradný kaštieľ"

V obci Borša (102 m.n.m.) blízko rieky Bodrog, 3 km východne od Slovenského Nového Mesta. V blízkosti sa nachádza najbližšie položené miesto SR, 94,3 m.n.m.

Zatín, hrad (zaniknutý)

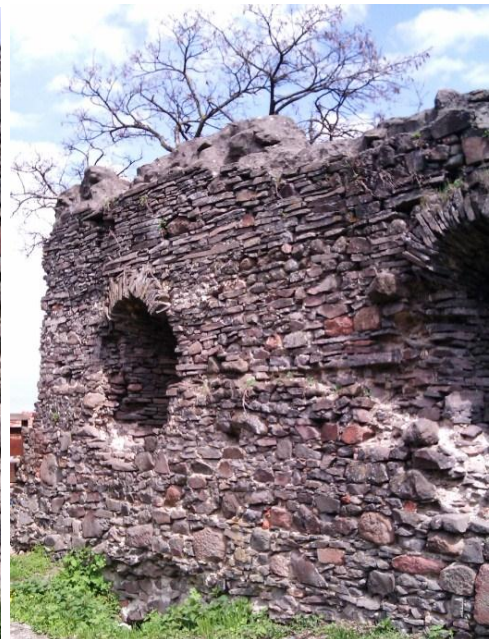
Zaniknutý hrad, o ktorom sa nevie kým a kedy bol postavený. V roku 1548 mal byť zbúraný ako sídlo rebelov. Jeho vtedajší majiteľ sa vzoprel tomuto rozkazu. Nakoniec bol však v roku 1558 dobytý a zničený veliteľom cisárskeho vojska Telekessym. Na brehu Latorice.

Kráľovský Chlmec, hrad (ruina)

maď. Királyhelmece

Hrad dal vystavať rod Palóczyovcov v roku 1414. Začiatkom 16.storočia bol prestavaný Petrom z Perína. Zbúrali ho na rozkaz Ferdinanda I. Na vyvýšenine Kráľov vršok nad mestečkom.

Veľký Kamenec, hrad (ruina)

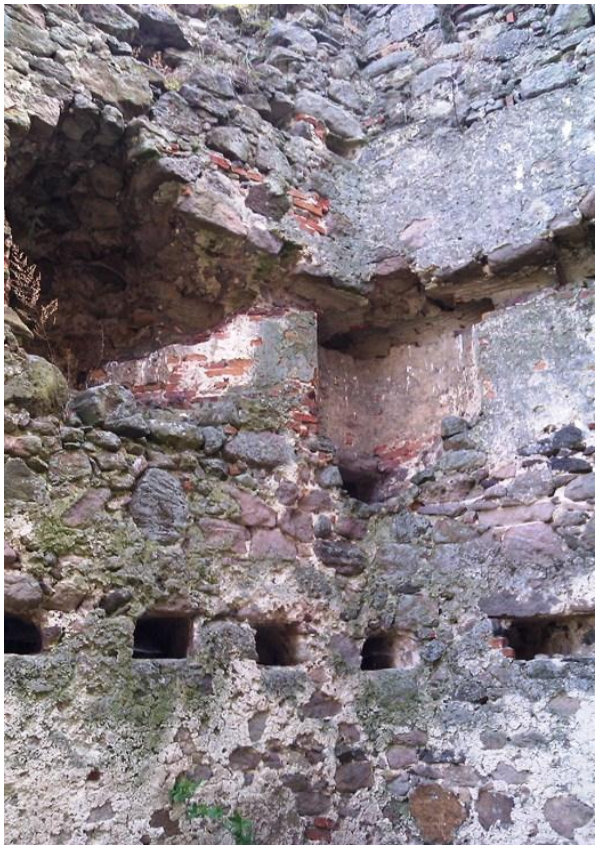
Kamenec, Kevežď, Kamenský hrad; 1283 Kuezd, 1323 castrum Kuwesd, 1438 castrum Kewesd, 1444 castrum Kwesd, Kewesd, 1479 castrum Nagy Kewesd

Zrúcaniny hradu, ktorý bol postavený v 13. storočí, neskôr prestavaný a zničený v roku 1672.

Blízko hraníc s Maďarskom, pri obci Veľký Kamenec.

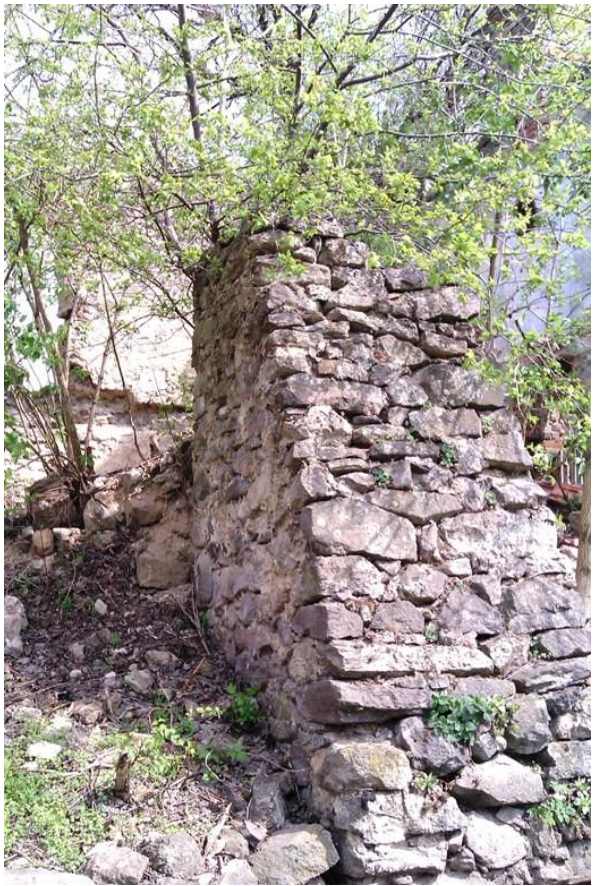
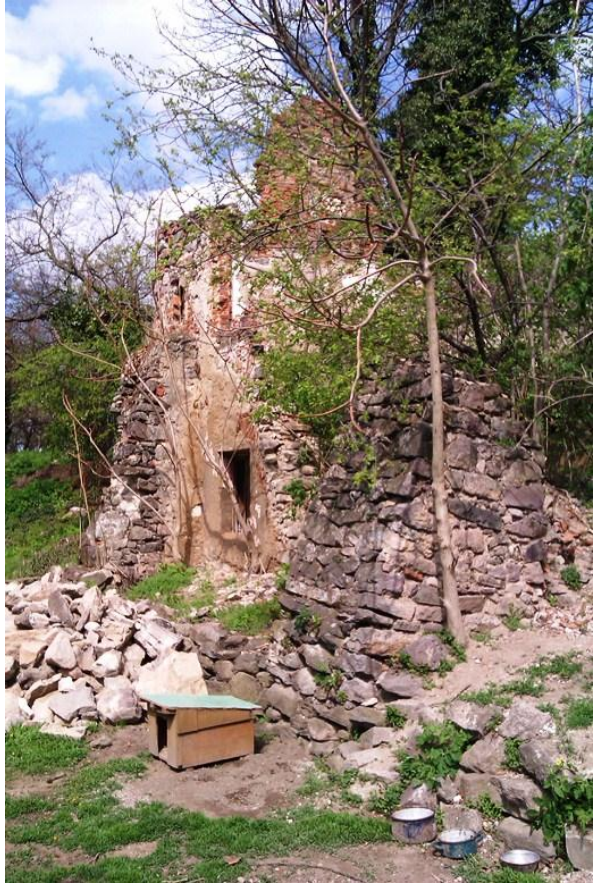
Streda nad Bodrogom, hrad (zaniknutý)

Podľa dobových správ existoval na mieste terajšieho kaštieľa kamenný hrad. Ten bol zbúraný v roku 1670 na rozkaz generála Sporka ako majetok Štefana Bocskaya po jeho úteku do Sedmohradska. Na jeho mieste bol v roku 1700 postavený kaštieľ.

Podľa názvu obce možno usudzovať, že pochádza najmenej z 12. storočia. Archeologické nálezy počnúc paleolitom až po stredovek len dokladajú kontinuitu osídlenia. Z jednotlivých archeologických období treba uviesť aspoň obdobie staršej doby bronzovej, z ktorej sa odkrylo pohrebisko, sídliskové nálezy z obdobia 7.-11. storočia, ako i nález staromaďarského pohrebiska.

V období feudalizmu sa v držbe obce vystriedalo viacero zemepanských rodín. Existujú správy, podľa ktorých na mieste terajšieho kaštieľa stál kamenný hrad, ktorý dol roku 1670 zbúrať generál Spork, keď vtedajší zemepán Stredy nad Bodrogom Štefan Bocskay ušiel zo Sedmohradska. Na mieste hradu dal okolo roku 1700 Ladislav Vécsey vystavať jednoposchodový kaštieľ. Prestavali ho koncom 19. storočia. Budova má pôdorys v tvare písmena L a má dvojposchodovú vežu, ktorá je situovaná vo vnútorného rohu obidvoch krídel. Je dominantou tohto objektu. Druhý kaštieľ pochádza z polovice 18. storočia. V 19. a 20. storočí ho prestavali a opravili. Je to poschodová budova s novou hladkou fasádou a pôvodne otvorenými arkádami na južnej strane. Miestnosti kaštieľa sú zaklenuté českými a pruskými klenbami.

V obciach Bořany a Velké Trakany som nebol z dôvodu, že som v obci Zátín získal informácie o tom, že v týchto obciach boli stredoveké objekty zbúrané v druhej polovici 20. Storočia. V obci Svätuše som stredovekú stavbu, ktorá by pripomínala hrad alebo kaštieľ, nenašiel.

Bořany, hrad (zaniknutý)

Zaniknutý hrad, o ktorom sa nedochovali bližšie informácie. V rokoch 1648-1650 bol na jeho mieste postavený neskororenesančný kaštieľ.

Velké Trakany, hrad (zaniknutý)

Zaniknutý hrad, o ktorom sa nevie kedy bol postavený a kedy zanikol. Bol niekoľkokrát prestavený. V roku 1894 si miestni obyvatelia postavili na jeho mieste kostol tým spôsobom, že údajne zväčšili hradnú kaplnku.

Svätuše, hrad (neistý)

V chotári obce Svätuše (v období 1960 - 1989 pomenovanej Plešany) sa údajne nachádzajú zvyšky kamenného hradu. Nie je o ňom žiadna písomná zmienka a zatiaľ nebol vykonaný ani archeologický výskum.

MVDr. Michal Ondovčík